

خانه قجری کلاس سوادآموزی شد

از دواج نکرد و زندگی اش را وقف سوادآموزی به مردم ایران کرد. به همت او کلاس‌های سوادآموزی توسط هما صابر شیخ، نوه خواهرش در همین جا برپا شد. زهره شیبانی، مالک فعلی خانه و از نوادگان خاندان شیبانی در این باره می‌گوید: «آقای قرائتی هم ایشان را به عنوان نخستین خانمی که در ایران اقدام به سوادآموزی به بی‌سوادان کرده بود، معرفی کرد و قرار بود بزرگداشتی برایش برگزار شود که خانم صابر شیخ نپذیرفت.» به گفته فیروز شیبانی، دکتر عباس شیبانی بود که از نوادگان دختری فتح‌الله خان بونصر شیبانی بود و سال‌ها در کسوت وزیر، نماینده مجلس و عضو شورای شهر تهران فعالیت می‌کرد، در این خانه متولد شد و حتی در همین جا مطب داشت و رایگان بیماران را ویزیت می‌کرد.

موضوع:
خانه
شیبانی

موقعیت:
کوچه
زیان‌پناه

دختر عموی من آن را به فردی به نام «کمپانی» فروخت و او هم آن را به آموزش و پرورش واگذار کرد تا به‌عنوان مدرسه استفاده کنند که آموزش و پرورش هم تصمیم گرفت آن را بفروشد.» به گفته فیروز شیبانی همچنین تیمسار حبیب‌الله خان شیبانی، فرمانده ستاد ارتش رضاخان، یکی دیگر از افراد مشهوری بود که در اینجا زندگی می‌کرد. البته رضاشاه که از عملکرد شیبانی ناراضی بود او را به دادگاه نظامی معرفی و به ۳ سال زندان محکوم کرد. بعدها محمدعلی شیبانی، دکتری حقوق سیاسی از فرانسه در این مکان سکونت پیدا کرد. او هرگز

خانه قدیمی شیبانی به لحاظ قدمت و زیبایی، همیشه مورد توجه گروه‌های فیلم و سریال‌سازی بوده؛ به‌طوری‌که بخش‌هایی از سریال‌های «شهریار»، «پلیس جوان» و «پرده‌نشین» و فیلم سینمایی «از دواج صورتی» در این خانه فیلمبرداری شده است. این خانه بیش از ۱۸۰ سال قدمت دارد و اکنون به زهره شیبانی، همسر مسعود شیبانی متعلق است. این خانه قدیمی ۱۰۰۰ متر زبرینا دارد و در اواخر دوره محمدشاه قاجار ساخته شده است.

فیروز شیبانی آخرین نسل از خاندان شیبانی می‌گوید: «خانه شیبانی چند بخش اندرونی، بیرونی، کلاه‌فرنگی و حوضخانه داشت. یک سوم از این خانه در اختیار ما و شامل بخش اندرونی است که به همان شکل و شمایل گذشته باقی مانده، اما متأسفانه قسمت بیرونی که شبیه انجمن مفاخر با معماری بسیار زیباتر بود به همراه کلاه‌فرنگی و حوضخانه تخریب شده است.

شاعر انتقادی دوره قاجار

موضوع:
فتح‌الله خان
بونصر
شیبانی

موقعیت:
کوچه
شیبانی

«فتح‌الله خان بونصر شیبانی» اثرگذارترین فرد خاندان شیبانی بود که در محله امیریه سکونت داشت و به دلیل نقد پادشاهان قاجار و بیان ناراضی مردم در اشعارش می‌توان

از او به‌عنوان نخستین شاعر انتقادی دوره قاجار نام برد. فیروز شیبانی، آخرین بازمانده از نسل شیبانی در محله امیریه می‌گوید: «فتح‌الله خان بونصر شیبانی معروف به بونصر شیبانی، شاعر و نویسنده پر توانی بود که در سبک خراسانی یک سر و گردن نسبت به شاعران دیگر برتری داشت. ناصرالدین شاه قاجار شیوه انتقادی بونصر را نمی‌پسندید و اگر به ظاهر با او همکاری می‌کرد، در باطن از او دل خوشی نداشت. فتح‌الله خان بونصر شیبانی، دایی میرزا عیسی خان وزیر بود. هنگامی که فتح‌الله خان از دربار شاه بیرون می‌آید، میرزا عیسی خان وزیر باغ جنت را به او می‌دهد و می‌گوید: «دایی در این باغ زندگی کن و آن را تکه تکه کن و بفروش و بخور و دیگر در دربار مشکل ایجاد نکن و با شاه در نیفت.» در نقشه‌های اولیه تهران، این محدوده به اسم باغ بونصر شیبانی نامگذاری شده است. ابوالفتح خان بونصر شیبانی بخشی از خانه خود را که بعدها همان جا دفن شده به کتابخانه عمومی تبدیل کرد و برخی اقوام شیبانی کتاب‌هایشان را به این کتابخانه هدیه کردند. حدود ۴ هزار جلد کتاب شامل کتاب‌های خطی و نفیس در کتابخانه وجود داشت. متأسفانه کتاب‌های کتابخانه از بین رفت و جای آن ساختمان دیگری ساختند، اما بخشی که بونصر شیبانی در آن دفن شده، همچنان باقی است و وضعیت مناسبی ندارد. در سایر کشورها برای افراد مشهور سردیس یا مقبره می‌سازند تا نامشان برای آینده باقی بماند. اکنون وظیفه ما این است که آرامگاه بونصر را سر و سامان بدهیم و آن را حفظ کنیم.»

کوچه‌ای به نام سیاستمدار معروف

در هیاهوی بالادست میدان منیریه و در دل پیاده‌روی که مملو از فروشگاه‌های لوازم ورزشی است، نام سهیلی روی تابلوی کوچه‌ای تنگ و ترش جلب توجه می‌کند؛ علی سهیلی، رجل سیاسی عصر قاجار و پهلوی؛ کوچه‌ای که مثل تونل زمان رهگذران را به تاریخ محله منیریه می‌برد. نصرالله حدادی، تهران‌پژوه در این باره می‌گوید: «علی سهیلی که هم در دوره قاجار و هم در دوره پهلوی اول و دوم در دستگاه سیاست حضور داشت، روزگاری در این کوچه زندگی می‌کرد. سهیلی عمر کوتاهی داشت. او سال ۱۲۷۴ در تبریز متولد شد و سال ۱۳۲۷ در ۶۳ سالگی و زمانی که سفیر کبیر ایران در لندن بود به علت ابتلا به سرطان درگذشت.» از علی سهیلی در محله منیریه یادگاری باقی نمانده، جز کوچه‌ای که اهالی قدیمی محله آن را به نام او می‌شناسند. به گفته حدادی از علی سهیلی به نیکنامی در تاریخ معاصر ایران یاد می‌شود؛ چراکه او پس از اشغال ایران در سخت‌ترین شرایط پست‌های سیاسی متعددی قبول کرد و به پاکدستی و همراهی با مردم در آن دوره مشهور بود.»

موضوع:

علی سهیلی،
سیاستمدار
برجسته معاصر

موقعیت:

میدان
منیریه، کوچه
سهیلی

خزانهداری که در امیریه مسجد ساخت

خزانهدار ناصرالدین شاه، یکی از نخستین ساکنان محله امیریه بود که در این محله مسجدی بنا کرد. نصرالله حدادی تعریف می‌کند: «ناصرالدین شاه هر زمان که می‌خواست پول خرد یا انعام کمی به شخصی بدهد، به او که داخل جیبش سکه سیاه و سفید داشت، اشاره می‌کرد که مثلاً یک تومان یا یک شاهی به فلانی بده؛ به همین دلیل، همیشه در جیب مهدی خان پول خرد به وفور یافت می‌شد و هنگامی که راه می‌رفت صدای پول خرد از او به گوش می‌رسید. خانه او ابتدای خیابان شهید فروزش امروزی واقع شده بود و ساکنان امیریه در گذشته این خیابان را به نام او می‌شناختند. مهدی خان ابتدای همین خیابان یک مسجد ساخت که بعدها به نامش معروف شد. مسجد مهدی امروزی، همان مسجد مهدی خان است.»

موضوع:

مهدی خان

موقعیت:

خیابان
شهید فروزش

